

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Φορμίωνος 83, 161 21 Καισαριανή. Τηλ. 210-72.24.123 FAX 210-72.23.584

(Internet) <http://www.imkby.gr> (e-mail) info@imkby.gr

Αριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/283

Έν Καισαριανῇ τῇ 29ῃ Μαρτίου 2016

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 159η

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τόν Ἱεροκῆρυκα καί τούς Ἐφημερίους
τούς Εὐλαβεστάτους Διακόνους
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί
Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

γγίζει ἡ μεγάλη ἡμέρα καί ἑορτή τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυ-
ρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ «Τό Πάσχα ἡμῶν». Τό Ἅγιο, Σω-
τήριο καί Τερπνό Πάσχα ἀποτελεῖ τήν ἑορτή τῶν ἑορτῶν
καί τήν πανήγυρη τῶν πανηγύρεων.

Γιά νά συμμετάσχουμε στήν ἑορτή ἑορτάζοντες ἐν Κυρίῳ
ἀπαιτεῖται:

Πρῶτον ἡ προσωπική μας πνευματική καλλιέργεια πού ἐπεκτείνεται
στήν καλλιέργεια τῶν Ἑνοριτῶν, τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Δεύτερον ἡ ἐπιτέλεση τῶν καθηκόντων μας μέ ἐπιμέλεια καί θεῖο
ζῆλο.

Τούτων δοθέντων σᾶς ἀπευθύνουμε, ὅπως συνηθίζουμε ὅλα τά ἔτη τῆς
ἐπισκοπικῆς διακονίας μας, τήν προπασχάλιο αὐτή Ἐγκύκλιο, σέ δύο μέρη.

Στό πρῶτο μέρος ἀναπτύσσουμε σκέψεις γιά τήν πνευματική καλ-
λίέργεια καί προετοιμασία μας καί τήν κατάρτιση τῶν Ἑνοριτῶν γιά νά
ἑορτάσουμε τό «ἡμέτερον Πάσχα».

Στό δεύτερο μέρος παρέχουμε ὁδηγίες ὁργανώσεως καί ἐπιτελέσεως
τῶν καθηκόντων μας κατά τήν Ἁγία καί Μεγάλη Ἑβδομάδα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Στήν εποχή μας κάθε χρόνο ή περίοδος της Μεγάλης Έβδομάδας πρέπει νά μᾶς καλεῖ σέ περίσκεψη γιά μιᾶ διαφορετική οὐσιαστική βίωση τοῦ Πάθους, τῆς Σταυρώσεως, τῆς Ταφῆς καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ μακριά ἀπό τήν ἐκκοσμίκευση, τήν συνήθεια καί τήν ματαιότητα. Ἐτσι τό Πάσχα θά ἀναδεικνύεται πάντα «καινόν», «ἱερόν», καί «μυστικόν».

Γιά νά βιώσουμε «τό ἡμέτερον Πάσχα» ὀφείλουμε νά ὑπακούσουμε στίς προτροπές τῶν θεοκηρύκων Ἀγίων Ἀποστόλων.

1. Ἡ πρώτη προτροπή πού μᾶς ἀπευθύνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶναι τό «ἐκκαθάρατε». Καθαριθεῖτε ἀπό τήν πονηρία καί τήν κακία γιά νά ἐορτάσετε τό Πάσχα. Ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι γιά νά ἐορτάσουν τό Πάσχα καθάριζαν ὅλη τήν οἰκία τους ἀπό ὅ,τιδήποτε ἦταν ἐνζυμο, σύμφωνα μέ τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, ἔτσι καί μεῖς γιά νά ἐορτάσουμε «τό ἡμέτερον Πάσχα» ὑποχρεούμαστε νά καθαρίσουμε τήν ψυχή μας ἀπό τήν ἁμαρτία καί τά πάθη μέ τά ὁποῖα ἐνεργεῖ καί ἐκδηλώνεται.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει αὐτή τήν ὑποχρέωση γράφοντας:

«Βγάλτε, λοιπόν, ἀπό ἀνάμεσά σας τό παλιό προζύμι γιά νά γίνετε καινούριο ζυμάρι — ἀφοῦ πραγματικά εἴστε χωρίς τό προζύμι τῆς ἁμαρτίας. Γιατί ἡ δική μας γιορτή τοῦ Πάσχα συνίσταται στό γεγονός ὅτι θυσιάστηκε γιά χάρη μας ὁ Χριστός. Ἄς γιορτάζουμε, λοιπόν, τό Πάσχα ὄχι μέ ψωμί πού περιέχει τήν παλιά ζύμη, τή ζύμη τῆς ἁμαρτίας»¹.

Ἐπανειλημένως ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει τήν ἀνάγκη τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς πού μολύνεται καί ρυπαίνεται ἀπό λόγους, πράξεις, συναντιστρατεύονται τό θέλημα τοῦ Θεοῦ πού μᾶς ἔχει γίνει γνωστό μέ τίς ἐντολές πού μᾶς ἔδωσε γιά νά ζήσουμε:

«Ἄς καθαρίσουμε τούς ἑαυτούς μας ἀπό καθετί πού μολύνει τό σῶμα καί τήν ψυχή. Ἄς ζήσουμε μία ἅγια ζωή μέ φόβο Θεοῦ»².

Τήν ἴδια σύσταση μᾶς ἀπευθύνει καί ἡ ὑμνολογία τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μας καθώς εἰσερχόμαστε στήν Ἀγία καί Μεγάλη Ἐβδομάδα

«Ἐλᾶτε, λοιπόν, κι ἐμεῖς οἱ πιστοί μέ καθαρισμένες τίς διάνοιες νά πορευθοῦμε μαζί Του καί νά σταυρωθοῦμε μαζί Του καί νά νεκρωθοῦμε

1. «Ἐκκαθάρατε οὖν τήν παλαιάν ζύμην, ἵνα ᾗτε νέον φύραμα, καθώς ἔστε ἄζυμοι. καί γάρ τό πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἐορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἄζυμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας» (πρὸς Κορινθίους Α' ε' 7-8).

2. «Καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ» (Πρὸς Κορινθίους Β' ζ', 1)

γιά χάρη Του, ὡς πρὸς τίς χαρές αὐτῆς τῆς ζωῆς. Ὡστε νά ζήσουμε μαζί Του καί νά Τόν ἀκούσουμε νά λέγει δυνατά καί καθαρά: Δέν ἀνεβαίνω πιά (=μετά τήν Ἀνάσταση) στήν ἐπίγεια Ἱερουσαλήμ γιά τό ἐκούσιο Πάθος, ἀλλά ἀνεβαίνω πρὸς τόν Πατέρα μου καί Πατέρα σας καί στό Θεό μου καί Θεό σας. Καί θά σᾶς ὑψώσω μαζί μου στήν οὐράνια Ἱερουσαλήμ, στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν»³.

Μέ ἓνα ἄλλο ὕμνο μᾶς καλεῖ ἡ Ἐκκλησία μέ καθαρές ψυχές καί ἀρρύπωτα χεῖλη, πού δέν λερώθηκαν ἀπό τήν ἁμαρτία, νά ὑμνήσουμε τήν Θεοτόκο:

«Μέ καθαρές ψυχές καί ἀμόλυντα χεῖλη ἐλᾶτε νά ὑμνήσουμε τήν ἀκηλίδωτη καί ὑπέραγνη Μητέρα τοῦ Ἑμμανουήλ (Χριστοῦ). Νά προσφέρουμε δέ συνάμα μέ τήν μεσιτεία τῆς ἱκεσίας στόν Υἱό καί Θεό τῆς, πού γεννήθηκε ἀπ' αὐτήν. Ἐλέησε τίς ψυχές μας, Χριστέ ὁ Θεός, καί σῶσε μας»⁴.

Μέ καθαρές τίς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς θά ἀξιωθοῦμε νά δοῦμε καί τόν ἔνδοξο ἀπαστράπτοντα ἀναστάντα Κύριός μας.

«Μέ καθαρές τίς αἰσθήσεις θά ἀντικρύσουμε μέσα στό ἀπρόσιτο φῶς τῆς Ἀναστάσεως τόν Χριστό ὁλόλαμπρο καί θά τόν ἀκούσουμε καθαρά νά μᾶς λέει, χαίρετε, ἐνῶ θά ψάλλουμε ἐπινίκιο ὕμνο»⁵.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι σύνθετος ἀπό ψυχή καί σῶμα, ἔχει διπλές τίς αἰσθήσεις, πέντε τῆς ψυχῆς καί πέντε τοῦ σώματος καί οἱ αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς εἶναι αὐτές: νοῦς, διάνοια, δόξα, φαντασία, αἴσθησις· οἱ δέ τοῦ σώματος εἶναι αὐτές: ὄρασις, ἀκοή, ὄσφρηση, γεύση, ἀφή. Συνεπῶς, ὀφείλουμε νά διατηροῦμε καθαρές τίς νοερές αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς ἀπό κακές ἐπιθυμίες, θυμό καί ὀργή, ἀπό λογισμούς βλάσφημους, πονηρούς καί αἰσχροῦς καί ἀπλῶς νά λεχθεῖ ἀπό ὅλα τά πάθη τά καλούμενα ψυχικά.

2. Ἡ δεύτερη προτροπή γιά τήν βίωση τοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι τό «ἐπακολουθήσατε» πού μᾶς ἀπευθύνει ὁ ἀπό-

3. «Δεῦτε οὖν καὶ ἡμεῖς, κεκαθαρμέναις διανοίαις, συμπορευθῶμεν αὐτῷ, καὶ συσταυρωθῶμεν, καὶ νεκρωθῶμεν δι' αὐτόν, ταῖς τοῦ βίου ἡδοναῖς, ἵνα καὶ συζήσωμεν αὐτῷ, καὶ ἀκούσωμεν βοῶντος αὐτοῦ, οὐκέτι εἰς τὴν ἐπίγειον Ἱερουσαλήμ, διὰ τὸ παθεῖν· ἀλλὰ ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου, καὶ Θεὸν ὑμῶν, καὶ συνανυψῶ ὑμᾶς εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Στιχηρό τῶν Αἰνῶν τοῦ ἁγίου τοῦ Ὁρθοῦ τῆς Μεγάλης Δευτέρας).

4. «Ψυχαῖς καθαραῖς, καὶ ἀρρυπώτοις χεῖλεσι, δεῦτε μεγαλύνωμεν τὴν ἀκηλίδωτον, καὶ ὑπέραγνον μητέρα τοῦ Ἑμμανουήλ, δι' αὐτῆς τῇ ἐξ αὐτῆς, προσφέροντες πρεσβεῖαν τεχθέντι· φεῖσαι τῶν ψυχῶν ὑμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς». (Τροπάριο τῆς θ' ὥδῆς τοῦ Ὁρθοῦ τῆς Μεγάλης Τετάρτης)

5. «Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὁψόμεθα, τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς ἀναστάσεως, Χριστὸν ἐξαστράπτοντα, καί, Χαίρετε, φάσκοντα, τρανῶς ἀκουσόμεθα, ἐπινίκιον ᾄδοντες» (Τροπάριον τῆς α' ὥδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Ὁρθοῦ τοῦ Πάσχα).

στολος Πέτρος. Νά μιμηθοῦμε τόν Κύριό μας πού ἐνῶ δέν ἦταν ἔνοχος σέ τίποτε δέχθηκε μέ τήν θέλησή Του τό μαρτύριο τοῦ Σταυροῦ. Αὐτό σημαίνει γιά μᾶς, ὅτι ἐπειδή εἵμαστε ἔνοχοι πολλῶν ἁμαρτιῶν ὀφείλουμε νά θυσιάσουμε πρόθυμα καί μέ τήν θέλησή μας κάθε ἁμαρτία καί τήν ἀπό τά πάθη τῆς ἁμαρτίας ἡδονή.

«Γιατί ὁ Χριστός πέθανε γιά μᾶς, ἀφήνοντάς σας τό ὑπόδειγμα γιά νά βαδίσετε στ' ἀχνάρια Του. Αὐτός ἁμαρτία δέν ἔκανε, καί δόλος στό στόμα Του δέν βρέθηκε»⁶.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐξηγεῖ ἀναλυτικώτερα αὐτή τήν ὑποχρέωση τοῦ πιστοῦ πού συνιστᾷ συνέπεια στήν ἀπόφασή του νά ἀκολουθήσει τόν Ἰησοῦ Χριστό καί νά εἶναι μαθητής Του.

«Ἀφοῦ, λοιπόν, ὁ Χριστός πέθανε γιά μᾶς ὡς ἄνθρωπος, πρέπει κι ἐσεῖς νά ὀπλιστεῖτε μέ τό ἴδιο φρόνημα, γιατί ὅποιος πέθανε ὡς πρὸς τόν παλαιό ἄνθρωπο, ἔπαψε νά ζεῖ μέσα στήν ἁμαρτία. Ἀπό τώρα, λοιπόν, καί στό ἐξῆς πρέπει νά ζεῖτε τήν ὑπόλοιπη ζωή σας ὅχι σύμφωνα μέ τίς ἀνθρώπινες ἐπιθυμίες, ἀλλά σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἔχετε ξοδέψει ἀρκετό χρόνο στό παρελθόν ζώντας ὅπως ἤθελαν οἱ ἐθνικοί, μέσα δηλαδή σέ κάθε λογῆς αἰσχροτήτες, ἁμαρτωλές ἐπιθυμίες, μεθύσια, κραιπάλες, ὀργιαστικά γλέντια κι ἀσεβεῖς εἰδωλολατρικές τελετές. Καί τώρα πού δέν τοὺς ἀκολουθεῖτε σ' αὐτό τό κατρακύλισμα τῆς ἀσωτίας παραξενεύονται καί σᾶς κακολογοῦν. Θά δώσουν ὅμως λόγο σ' Ἐκεῖνον πού ὅπου νά 'ναι θά κρίνει ζωντανούς καί νεκρούς. Γι' αὐτόν τό λόγο ἄλλωστε ὁ Χριστός κήρυξε τό χαρμόσυνο μήνυμά Του καί στοὺς νεκρούς, ὥστε παρ' ὅ,τι ὡς ἄνθρωποι ἔχουν καταδικαστεῖ νά εἶναι θνητοί, νά βροῦν στήν τελική κρίση τοῦ Θεοῦ τήν ζωή πού χορηγεῖ τό Πνεῦμα»⁷.

3. Τρίτη προτροπή νά «ζήσουμε τήν νέα ζωή» μέ συνέπεια γιά νά μετᾶσχουμε καί στήν δόξα τοῦ ἀναστάντος Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως διδάσκει ὁ ἀπόστολος Παῦλος:

«Πραγματικά, τό βάπτισμά μας σημαίνει πῶς συμμετέχουμε στό θά-

6. «Υμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἵχνεσιν αὐτοῦ· ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ» (Α' Πέτρου β' 21-22).

7. «Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν ἐν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίας, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ ὑμῖν ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τοῦ βίου τὸ θέλημα τῶν ἐθνῶν κατεργάσασθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις. ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἱ ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἐτοίμῳ ἔχοντι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι» (Α' Πέτρου δ' 1-6).

νατο καί στήν ταφή τοῦ Χριστοῦ. Κι ὅπως ὁ Πατέρας Θεός μέ τή δύναμή του ἀνάστησε τό Χριστό ἀπό τούς νεκρούς, τό ἴδιο κι ἐμεῖς μπορούμε νά ζήσουμε μία νέα ζωή. Ὅπως δηλαδή ἐνταχτήκαμε ὀργανικά στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ μέ μία πράξη πού συμβολίζει συμμετοχή στό θάνατό του, ἔτσι θά συμμετάσχουμε πραγματικά καί στήν ἀνάστασή του. Ξέρουμε ἄλλωστε μέ βεβαιότητα τοῦτο: Ὁ παλαιός ἀμαρτωλός ἐαυτός μας πέθανε στό σταυρό μαζί μέ τό Χριστό. Ἔτσι, ἔπαψε νά ζεῖ ὁ ἀμαρτωλός ἄνθρωπος καί δέν εἴμαστε πιά ὑπόδουλοι στό ζυγό τῆς ἀμαρτίας. Γιατί σ' ἓναν πού πέθανε, ἡ ἀμαρτία δέν ἔχει πιά καμία ἐξουσία. Ἄν, λοιπόν, πεθάνουμε μαζί μέ τό Χριστό, εἴμαστε βέβαιοι πώς θά ζήσουμε μαζί Του. Ξέρουμε ἄλλωστε καλά πώς ὁ ἀναστημένος Χριστός δέν εἶναι πιά ὑπόδουλος στόν θάνατο, γιατί ὁ θάνατος δέν τόν ἐξουσιάζει πιά. Πέθανε γιά νά νεκρώσει μία γιά πάντα τήν ἀμαρτία μέ τό σταυρικό Του θάνατο, κι ἡ τωρινή του ζωή εἶναι ζωή κοντά στό Θεό. Ἔτσι νά σκέφτεστε κι ἐσεῖς γιά τόν ἐαυτό σας: Ἔχετε πεθάνει γιά τήν ἀμαρτία, κι ἡ ζωή σας εἶναι πιά κοντά στόν Θεό χάρι στήν ἔνωσή σας μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό τόν Κύριό μας. Μήν ἀφήνετε, λοιπόν, τήν ἀμαρτία νά κυριαρχεῖ στό φθαρτό σας σῶμα. Καί μήν ὑπακούετε σ' αὐτήν ὑποκύπτοντας στίς ἐπιθυμίες του. Κι ἀκόμα, μήν ἀφήνετε τίποτε ἀπό τόν ἐαυτό σας στή διάθεση τῆς ἀμαρτίας γιά νά τά χρησιμοποιοῦν αὐτή ἐναντίον του σάν ὄργανο γιά τό κακό. Ἀντίθετα, νά προσφέρετε τόν ἐαυτό σας στό Θεό, ὅπως ταιριάζει σέ ἀνθρώπους πού πέθαναν κι ἀναστήθηκαν γιά μία νέα ζωή. Νά κάνετε κάθε μέλος σας ὅπλο στά χέρια τοῦ Θεοῦ γιά τό καλό. Λοιπόν ἡ ἀμαρτία δέν μπορεῖ πιά νά σᾶς ἐξουσιάζει, γιατί ζεῖτε ὄχι κάτω ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ νόμου, ἀλλά στό χῶρο τῆς χάρις τοῦ Θεοῦ»⁸.

4. Ἡ ὑπέρβαση τῶν ὑπαρξιακῶν ὁρίων μας.

Μέ τήν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπερβήκαμε τά ὅρια τῆς πεπερασμένης ὑπάρξεώς μας διαβιβάσθήκαμε ἀπό τόν θάνατο

8. «Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα, τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἀμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἀμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὁ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἀμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἐαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἀμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἀμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἐαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. ἀμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν» (Πρὸς Ρωμαίους στ' 4-14).

πρός τήν ζωή καί ἀπό τήν γῆ πρὸς τόν οὐρανὸ κατὰ τὸν ὕμνο πού ψάλλουμε:

«Ἡμέρα Ἀναστάσεως σήμερα, ἅς λάμψουμε ἀπὸ χαρὰ ὅλοι οἱ Χριστιανοί. Εἶναι Πάσχα, τοῦ Κυρίου τό Πάσχα. Γιατί ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἀπὸ τό θάνατο στήν ζωή καί ἀπό τήν γῆ στὸν οὐρανὸ διαβίβασε ἐμᾶς πού ψάλλουμε γι' αὐτὸ ἐπινίκιο ὕμνο»⁹.

Μέ τήν ἀνάσταση ὑπερβαίνουμε τὰ ὅρια τῆς κτιστῆς καί θνητῆς ὑπάρξεώς μας.

Τό ἓνα ὅριό μας εἶναι ὁ θάνατος, εἵμαστε θνητοί. Κανείς ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ἐξαιρεθεῖ ἀπ' αὐτὸ τὸν σκληρὸ πανανθρώπινο νόμο πού κυριαρχεῖ σ' ὅλη τήν δημιουργία. Τά πάντα φθείρονται καί ἀποθνήσκουν, ὀργανικά καί ἀνόργανα, τὰ ζῶα, τὰ φυτά, τό νερό, ὁ ἀέρας ἀκόμη καί οἱ πέτρες καί ἀνάμεσα σ' ὅλα καί ὁ ἄνθρωπος. Σ' αὐτόν τὸν σκληρὸ νόμο ὑποτάχθηκε καί ὁ Ἰδιος ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπὸ φιλελεutheropía καί δικαιοσύνη ἂν καί ἡδύνατο νά ἐξαιρεθεῖ ὡς ἀναμάρτητος. Ὁ θάνατος εἶναι συνέπεια τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ κατὰ τό «ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε» (Γενέσεως β' 17). Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ὅχι μόνο δέν παρέβη στήν ζωή Του τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ Πατέρα ἀλλὰ καί τίς ἐτήρησε ὅλες, πράγμα ἀκατόρθωτο, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπὸ τοὺς δικαίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐγινε ἄνθρωπος θνητός καί ἔζησε στίς συνθήκες τῶν κτιστῶν δημιουργημάτων Του :

«Ἐπειδὴ λοιπὸν «τά παιδιά» αὐτὰ δηλαδή οἱ ἄνθρωποι, ἔγινε κι ὁ Ἰησοῦς ἄνθρωπος, γιὰ νά καταργήσῃ μέ τό θάνατό Του αὐτόν πού ἐξουσίαζε τὸν θάνατο, δηλαδή τὸν διάβολο, καί μ' αὐτόν τὸν τρόπο νά ἀπελευθερώσῃ ὅσους ὁ φόβος τοῦ θανάτου τοὺς εἶχε καταδικάσει νά εἶναι δοῦλοι σ' ὅλη τους τὴν ζωή»¹⁰.

Τό δεύτερο ὅριό μας εἶναι τό γήϊνο, ὁ ἀποκλεισμός μας ἀπὸ τήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ στά ἐπίγεια.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στό πιό ἔνδοξο κεφάλαιο τῆς Καινῆς Διαθήκης τό δέκατο πέμπτο (ιε') τῆς πρώτης (Α') πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς ἀναπτύσσει πανηγυρικά αὐτὴ τήν προοπτικὴ τοῦ πιστοῦ τῆς ὑπερβάσεως τῶν ὑπαρξιακῶν του ὁρίων:

9. «Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν Λαοί, Πάσχα Κυρίου, Πάσχα· ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζώην, καί ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν, Χριστὸς ὁ Θεός, ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπινίκιον ἄδοντας» (Καταβάσις τῆς πρώτης ὁδῆς τοῦ Κανόνας τοῦ Πάσχα).

10. «Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδιά κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἐνοχοὶ ἦσαν δουλείας» (πρὸς Ἑβραίους β' 14-15).

«Πραγματικά, έτσι διδάσκει και η Γραφή: Στόν Ἀδάμ, τόν πρῶτο ἄνθρωπο, δόθηκε ἡ φυσική ζωή. Ἀντίθετα, στόν ἔσχατο Ἀδάμ τόν Χριστό, δόθηκε τό Πνεῦμα, καί ἔγινε πηγὴ ζωῆς. Πρῶτα ἔρχεται τό φυσικό, ἔπειτα τό πνευματικό, ὅχι τό ἀντίστροφο. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος προέρχεται ἀπὸ τὴν γῆ καί εἶναι χωματένιος ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος, προέρχεται ἀπὸ τόν οὐρανό. Ὅπως εἶναι ὁ Ἀδάμ, πού εἶναι χωματένιος, έτσι εἶναι καί ὅσοι ἀνήκουν στόν παλαιό κόσμο· κι ὅ,τι λογῆς εἶναι ὁ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ Χριστός, τέτοιας λογῆς εἶναι ὅσοι περιμένουν τόν οὐράνιο κόσμο. Κι ὅπως τώρα εἴμαστε ὅμοιοι μέ τόν ἄνθρωπο πού πλάστηκε ἀπὸ γῆ, ἀργότερα θά μοιάσουμε μ' Ἐκεῖνον πού ἦρθε ἀπὸ τόν οὐρανό. Νά τί θέλω νά πῶ, ἀδελφοί μου: Ἀνθρωποι ἀπὸ σὰρκα καί αἷμα δέν μποροῦν νά πάρουν μέρος στήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, οὔτε αὐτό πού εἶναι φθαρτό μπορεῖ νά κληρονομήσει τὴν ἀφθαρσία. Θά σᾶς ἀποκαλύψω ἓνα μυστήριο: δέν θά πεθάνουμε ὅλοι· θά μεταμορφωθοῦμε ὅμως ὅλοι, σέ μία στιγμή, ὅσο θέλει τό μάτι ν' ἀνοιγοκλείσει, ὅταν ἡχήσει ἡ σάλπιγγα τῶν ἔσχατων καιρῶν. Γιατί θ' ἀκουστεῖ ὁ ἦχος τῆς σάλπιγγας, κι ἀμέσως οἱ νεκροί θά ἐπιστρέψουν στή ζωὴ ἄφθαρτοι, κι ἐμεῖς οἱ ζωντανοί θ' ἀλλάξουμε τό παλαιό μέ ἓνα νέο σῶμα. Πρέπει, ἀλήθεια, αὐτό πού εἶναι φθαρτό νά μεταμορφωθεῖ σέ ἄφθαρτο. Κι αὐτό πού εἶναι θνητό νά γίνεи ἀθάνατο. Ὅταν αὐτό τό φθαρτό μεταμορφωθεῖ σέ ἄφθαρτο καί αὐτό τό θνητό μεταμορφωθεῖ σέ ἀθάνατο, τότε θά πραγματοποιηθεῖ ὁ λόγος τῆς Γραφῆς: ὁ θάνατος ἀφανίστηκε· ἡ νίκη εἶναι πλήρης! Θάνατε, ποῦ εἶναι τό κεντρί τῆς δύναμής σου; Ἄδη, ποῦ εἶναι ἡ νίκη σου; Τὴν δύναμη νά πληγώνει θανάσιμα τὴν παίρνει ὁ θάνατος ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, κι ἡ ἁμαρτία παίρνει τὴν δύναμή της ἀπὸ τόν νόμο. Ἄς εὐχαριστήσουμε ὅμως τόν Θεό πού μᾶς χάρισε τὴν νίκη διὰ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λοιπόν, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, νά γίνεστε ὅλο καί πιό σταθεροί καί ἀμετακίνητοι στήν πίστη, καί νά ἔχετε πάντοτε ὅλο καί περισσότερο ζῆλο γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ ξέρετε ὅτι ὁ κόπος σας, χάρις στόν Κύριο, δέν εἶναι μάταιος»¹¹.

11. «Οὕτω καὶ γέγραπται· ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν· ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ. Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ἐν ἀτόμῳ, ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. 53 δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται

5. Ὁ ἐξαίσιος πανηγυριστής Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος στήν ὁμιλία του «Εἰς τήν λαμπράν Κυριακήν» ἐκθέτει τά πλούσια καί θεῖα βιώματα ὧν ἐορτάζουν τό Πάσχα τῆς ὑπάρξεώς τους, τῆς προσωπικῆς ζωῆς τους ὡς ἑξῆς:

«Πάσχα ἐξέλευσις ἀπό τοῦ ἄδου εἰς γῆν· Πάσχα ἀνάβασις ἀπό τῆς γῆς εἰς τοὺς οὐρανοὺς· Πάσχα μετάβασις ἀπό θανάτου πρὸς τήν ζωήν· Πάσχα ἀνάστασις τῶν πεπτωκότων βροτῶν· Πάσχα ἀνάκλησις τῶν ἐξορίστων· Ἐδέμ· Πάσχα ἀνάρρῦσις τῶν αἰχμαλώτων φθορᾶ· Πάσχα πιστῶς ἢ ὄντως ζωή· Πάσχα παντός τοῦ κόσμου τρυφή· Πάσχα Τριάδος θείας τιμῆ· Πάσχα παντός τοῦ κόσμου τρυφή· Πάσχα Τριάδος θείας τιμῆ· ἀκόρεστος ἢ τοῦ Πάσχα προσηγορία, ὅτι πολλαπλάσιος ἢ διὰ τούτου δηλουμένη χάρις. Τοῦτο καί γάρ ψυχῶν ἢ ἀναψυχή· Τοῦτο τῶν νοῶν ἢ χαρμονή· τοῦτο σωμάτων ὁ κουφισμός· τοῦτο ὁμμάτων ἢ φωτισμός· τοῦτο λαρύγγων ὁ γλυκασμός· τοῦτο θυμηδία, τοῦτο θερμότης, τοῦτο εἰρήνη, τοῦτο χαρά.

Σήμερον ὁ Χριστός τῇ ἑαυτοῦ πανσθενεῖ καί θεῖα δυνάμει, συντρίβει πύλας ἄδου, συνθλάττει μοχλοὺς, ἐξορίζει τόν τύραννον, νεκροὺς ἀνιστᾶ, τοὺς ζῶντας λυτροῦται, ἀνοίγει παράδεισον, χαρίζεται τήν ἐλευθερίαν, λύει τό σκότος, εἰσάγει τό φῶς, ἐξάγει τήν λύπην, ἐπάγει χαράν, καί πρὸς τούτοις τόν ἄνω κόσμον ἀνανεοῖ. Τοιγάρτοι καταβεβλήσθω τά φρυάγματα τῶν δαιμόνων· ἀλαλα γενηθήτων τά χεῖλη τῶν ἀσεβῶν· καί καταισχυνέσθω τά πρόσωπα τῶν αἰρετικῶν· ἄγγελοι τήν ἀτρεψίαν ἀμφιεννύσθωσαν· ἅγιοι τόν παράδεισον εἰσιέτωσαν· πάντα τά ἔθνη μυστικῶς τά χεῖρας κροτεῖτωσαν· ἅπαντες οἱ ὀρθόδοξοι εὐχαριστεῖτωσαν, καί δοξολογεῖτωσαν. Μᾶλλον δέ, δοξάσωμεν, ὑμνήσωμεν καί προσκηνύσωμεν τόν τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἡμᾶς ἀξιόσαντα Ἰησοῦν τόν γλυκύτατον. Ὡς εἰς ἀπεράντους αἰῶνας ἡ δόξα, σὺν τῷ Πατρὶ αὐτοῦ καί τῷ Πνεύματι. Ἀμήν»¹².

ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ἄδη, τὸ νίκος; τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἢ ἁμαρτία, ἢ δὲ δύνამις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος. τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ» (45-58).

12. Ἰωσήφ Μοναχοῦ τοῦ Βρυεννίου, Εἰς τήν Λαμπράν Κυριακήν Πανηγυρικός, Τά Παραλειπόμενα, Τόμος Γ', ἐκδ. β', ἐκδοτικός οἶκος Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1991).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Στὴν λειτουργικὴ φυλλάδα «Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ» ποὺ ἐκδίδει ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία», μὲ εἰσαγωγὴ καὶ σχόλια τοῦ ἀοιδίμου Πρωτοπρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Παπαγιάννη, καταγράφονται τυπικὲς διατάξεις καὶ πληροφορίες γιὰ τοὺς ὕμνους καὶ τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες ποὺ τελοῦνται αὐτὲς τὶς ἡμέρες, τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ μελετήσετε ἐπισταμένως.

Ἐπίσης γιὰ τὴν ἐορτὴ τοῦ Πάσχα μελετεῖστε καὶ ἀπὸ τὸν τόμο τοῦ Ἡ' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου μέ θέμα «ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ», τὴν εἰσήγησιν τοῦ Ἑλλογιμωτάτου κ. Παναγιώτου Σκαλτσῆ, καθηγητοῦ τῆς λειτουργικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σελ. 99-125.

Στὴν συνέχεια θὰ ἐπαναλάβουμε τὶς ὁδηγίες ποὺ ἔχουμε δώσει γιὰ τὴν διακονία μας αὐτὲς τὶς σεβάσμιες καὶ ἱερὲς ἡμέρες, ποὺ εἶναι μοναδικὲς γιὰ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ προσελκύουν τοὺς πιστοὺς στὶς αὐλὲς τοῦ Κυρίου.

Α'. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ἐπιμέλεια γιὰ τὸν εὐπρεπισμὸ τῶν ἱερῶν Ναῶν, ὥστε νὰ συμβάλει στὴν βίωση τῆς Ἑβδομάδος τοῦ Πάθους

α'. Ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος τῶν ἱερῶν Ναῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὅλο κλίμα καὶ τὸ λειτουργικὸ ἥθος τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, δηλαδὴ κατανυκτικὸς καὶ πένθιμος. Πενθοῦμε ὄχι γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλὰ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας γιὰ τὶς ὁποῖες ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε στὸν Σταυρό¹.

β'. Τὰ καλύμματα τῆς ἁγίας Τραπέζης νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τὸ πέρας τῶν Μεγάλων Ὡρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πένθιμα.

γ'. Ὁ φωτισμὸς τῶν ἱερῶν Ναῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἑσπερινῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγοστός. Δέν ταιριάζουν ἄπλετες φωτοχυσίες μὲ τὸν κατανυκτικὸ χαρακτήρα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Τὸ ὀλιγοστὸ καὶ μελιχρὸ φῶς, μαζὶ μὲ τὴν τρεμάμενη φλόγα τῶν κανδηλιῶν καὶ τῶν κεριῶν συντελοῦν στὴν αὐτοσυγκέντρωση τῶν πιστῶν.

1. Λουκᾶ κγ' 28-29.

2. Ἱερές Ἀκολουθίες

Ὅλες οἱ ἱερές Ἀκολουθίες θὰ τελεσθοῦν ὅπως προβλέπει τό «ΤΥΠΙΚΟΝ» τῆς θείας λατρείας τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μας καὶ ἀναγράφεται στὸ ἐκδιδόμενο καὶ ἐγκεκριμένο ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας τόμο τῶν ΔΙΠΤΥΧΩΝ.

Ἡ ἀπόδοση τῶν ὕμνων

α'. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ ἀποδίδονται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ἱεροφάλτες μὲ προσοχή, σύμφωνα μὲ τὰ μουσικὰ βιβλία καὶ χωρὶς ἔντονους λαρυγγισμοὺς καὶ ἐπιδείξεις. Πρόκειται γιὰ μέλη καθιερωμένα, ποὺ πρέπει νὰ ψάλλονται κατὰ τὸ ἦθος καὶ ὕφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δεητικὰ καὶ κατανυκτικὰ. Συστήσατε στοὺς Ἱεροφάλτες, νὰ μελετήσουν τὰ μέλη αὐτά, ὥστε νὰ ἀποφεύγουν ἀπαράδεκτους αὐτοσχεδιασμούς. Τὰ μέλη ψάλλονται οὔτε πολὺ ἀργά, οὔτε πολὺ γρήγορα. Ἡ μεσότης εἶναι ἡ εὐπρόσδεκτος ἐνδειγμένη πρακτικὴ. Μερικὰ μέλη π.χ. τό «Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται...», τό «Τὸν Νυμφῶνά Σου βλέπω...» κλπ. εἶναι πολὺ γνωστὰ στὸ ἐκκλησίασμα, καὶ τὰ συμφάλλει μὲ τοὺς χοροὺς τῶν Ἱεροφαιτῶν. Συστήσατε στοὺς Ἱεροφάλτες νὰ διευκολύνουν τὸν λαὸ στὴν συμφαλμωδία καὶ νὰ ἀποφεύγουν μουσικὲς γραμμὲς ἄγνωστες στοὺς πιστοὺς ποὺ συμφάλλουν. Ἡ συμφαλμωδία δημιουργεῖ κατάνυξη καὶ ἐμπειρία συμμετοχῆς στὴν προσευχὴ καὶ στὴν λατρεία. Βοηθήσατε τὸν λαὸ μας νὰ συμμετέχει σ' αὐτὴ καὶ μὴν τὸν ἀγνοεῖτε.

β'. Δέν νομίζω, ὅτι χρειάζεται νὰ τονίσω, πῶς δέν δικαιολογεῖται καμμία βιασύνη στὶς ἱερές Ἀκολουθίες τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδῃ. Κανένα τροπάριο δέν πρέπει νὰ παραλειφθεῖ χάριν δῆθεν συντομίας. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ ψάλλονται δῖς. Αὐτὸ νὰ τηρηθεῖ. Οἱ πιστοὶ κρατοῦν βιβλία στὰ χέρια τους καὶ παρακολουθοῦν τὰ ψαλλόμενα μέλη. Ἄν παραλείψετε κάποιον, θὰ γίνῃ ἀντιληπτὸ, θὰ σκανδαλίσετε καὶ θὰ ἐπικριθεῖτε. Ἄλλωστε δέν θὰ κερδίσετε χρόνο. Μία φορὰ τὸν χρόνο ψάλλονται αὐτά. Κάθε παράλειψη προδίδει ἔλλειψη εὐλάβειας, καὶ ἀκόμη διάθεση περιφρονήσεως πρὸς τὴν προσευχὴ, ἐπειδὴ κάθε ἱερὴ Ἀκολουθία εἶναι μία προσευχή. Καὶ ἡ προσευχὴ πρέπει νὰ γίνεται μὲ φόβο Θεοῦ.

γ'. Κανονικὰ κάθε ἱερὴ Ἀκολουθία Νυμφίου διαρκεῖ 2 ὥρες. Ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν 4 ὥρες. Συμβουλευθεῖτε τὸ ἰσχυρὸν Ὁρολόγιον Πρόγραμμα τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως μας. Γιὰ τὴν τήρηση ἐπακριβῶς τοῦ ὠραρίου ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τὴν εὐθύνῃ φέρουν οἱ Ἐφημέριοι τῶν ἱερῶν Ναῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ συνεννοοῦνται οἱ κ. Ἱεροφάλτες καὶ οἱ κ. Ἐπίτροποι.

δ'. Τὰ ἀναγνώσματα κατὰ τὶς ἱερές Ἀκολουθίες εἶναι πολλὰ καὶ πρέπει νὰ διαβάζονται μὲ τρόπο ποὺ νὰ διευκολύνει τὴν κατανόησή τους. Τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, οἱ προφητεῖες, οἱ ψαλμοί, ὅλα διαβάζονται. Τόσο οἱ Ἱερεῖς ὅσο καὶ

οἱ Ἱεροψάλτες, ἐπιβάλλεται νὰ προσέξουν πολὺ στὴν καλὴ καὶ κατ' ἔννοια ἀπόδοση τῶν ἱερῶν κειμένων. Ὅπου ὁ Ἱεροψάλτης δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀναγνώσει σωστά, ἅς ἀφήσει τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ ἄλλο ἐνορίτη ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ ἐπιτελέσει ὀρθά.

Διευκολύνει τὴν τέλεση τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν νὰ ὑπάρχει τακτικὸς Ἀναγνώστης, μὲ σωστὴ ἄρθρωση λόγου καὶ ἀνάγνωση. Ὑπάρχουν στὶς Ἐνορίες μας Χριστιανοί, ποὺ ἔχουν προϋποθέσεις γι' αὐτὴ τὴν διακονία. Βοηθήσατέ τους νὰ καταρτισθοῦν καὶ ἐνθαρρύνάτε τους νὰ ἀναλάβουν τὴν ὑπεύθυνη αὐτὴ διακονία.

ε'. Ρυθμίστε τὰ μικρόφωνα νὰ λειτουργοῦν σωστά καὶ χρησιμοποιεῖστε τα γιὰ νὰ διευκολύνετε τοὺς πιστοὺς νὰ προσευχηθοῦν. Τὰ ἀρύθμιστα μικρόφωνα εἶναι μάστιγα γιὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους καὶ ἀλλοιώνουν τὸ ἦθος τῆς θείας Λατρείας.

3. Εὐταξία

α'. Οἱ κ. κ. Ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι καλοῦνται νὰ συμβουλευθοῦν τοὺς Ἐφημερίους τους γιὰ κάθε λεπτομέρεια, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν τήρηση τῆς τάξεως μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Πολλὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη ἐπέμβασή τους καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη πρόβλεψη.

β'. Τό καθῆκον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων εἶναι, νὰ κατευθύνουν τοὺς ἐκκλησιαζομένους μὲ εὐγένεια πρὸς τίς θέσεις τους, νὰ προλαμβάνουν κάθε ἀταξία, νὰ ἐπιβλέπουν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ ἐπιλαμβάνονται τῆς ἀντιμετωπίσεως κάθε ζητήματος, ποὺ δημιουργεῖται ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια, ποὺ τελοῦνται οἱ ἱερὲς Ἀκολουθίες. Μὲ καλὸ τρόπο, χωρὶς φωνές, χωρὶς θυμοὺς καὶ ἔριδες, νὰ προσφέρουν τίς καλὰς ὑπηρεσίες τους στὴν εὐταξία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ.

γ'. Οἱ Ἱερεῖς ὀφείλτε νὰ κινεῖσθε ἱεροπρεπῶς ἐντὸς τοῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια ποὺ τελοῦνται οἱ ἱερὲς Ἀκολουθίες. Δὲν πρέπει π. χ. νὰ βγαίνετε ἀπὸ τὸ ἅγιο Βῆμα, ντυμένοι μάλιστα μὲ τὰ ἱερὰ ἄμφια, καὶ νὰ διασχίζετε τὸν ναό, νὰ μεταβαίνετε στὸ παγκάρι, νὰ δίνετε ὁδηγίες ἢ νὰ διορθώνετε ἀταξίες. Αὐτὸ ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Ὅ,τι θέλετε νὰ πεῖτε στοὺς Ἱεροψάλτες, στοὺς Ἐπιτρόπους καὶ στοὺς Νεωκόρους φροντίσατε νὰ τὸ πεῖτε πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξὴ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Συνεννοηθεῖτε ἐγκαίρως, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται ἄσκοπες κινήσεις, φωνασκίες καὶ παρατηρήσεις κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας.

δ'. Ἡ ἐξασφάλιση περισσοτέρων καθισμάτων γιὰ τίς ἡμέρες αὐτὲς εἶναι εὐλόγος. Ἡ ὀρθοστασία εἶναι γιὰ ὅλους σκληρὴ δοκιμασία.

4. Πνευματική οίκοδομή καὶ συμμετοχή τῶν πιστῶν

Προγραμματῆστε εἰδικές ἐκδηλώσεις γιά τήν πνευματική καλλιέργεια τῶν πιστῶν, ὥστε νά βιώσουν Πάσχα ἅγιον, Πάσχα ἱερόν, Πάσχα μυστικόν, «τό ἡμέτερον Πάσχα».

Γιά τόν σκοπό αὐτό ἀπό τήν Ἱερὰ Μητρόπολη θά διανεμηθοῦν:

α) Τò βιβλίο μας «Τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως» γιά τήν προετοιμασία τῶν πιστῶν νά προσέλθουν στοῦ μυστήριον τῆς ἱερᾶς ἔξομολογήσεως.

β) Τò βιβλιδάριο «Δύο τρόποι ὑποδοχῆς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ:

«Οἱ Μαθητές - Οἱ Φαρισαῖοι» γιά τίς προϋποθέσεις μεταλήψεως τοῦ Παναγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ποῦ θά διανεμηθεῖ τήν Κυριακή τῶν Βαΐων 24ῃ Ἀπριλίου 2016.

γ) Τò βιβλιδάριο «Ὁ ἱερὸς ἐπτάλογος. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Λυτρωτοῦ» ποῦ θά διανεμηθεῖ τήν Μεγάλη Παρασκευή, 29ῃ Ἀπριλίου 2016.

Γιά τήν διευκόλυνση τῶν πιστῶν νά συμμετάσχουν στήν θεία Λατρεία ἡ ἱερὰ Μητρόπολη ἐκδίδει Πρόγραμμα τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Τοῦτο θά διανεμηθεῖ ἀπὸ τὸ παγκάρι τήν Ε΄ Κυριακή τῶν Νηστειῶν, 17ῃ Ἀπριλίου ἐ. ἔ. Αὐτονόητο βέβαια εἶναι, ὅτι πρέπει νά τηρεῖται μὲ ἀκρίβεια ἡ ἀναγραφόμενη ὥρα ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

5. Ἀρχιερατικὲς χοροστασίες

α'. Ἡ τάξη τῶν Ἀρχιερατικῶν χοροστασιῶν στίς τελούμενες ἱερὲς Ἀκολουθίες αὐτῆς τῆς ἐβδομάδος, παρατίθεται σὲ Παράρτημα τῆς λειτουργικῆς φυλλάδας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, ποῦ καταρτίσθηκε ἀπὸ τὸν ἀοίδιμο Πρωτοπρεσβύτερο Κωνσταντῖνο Παπαγιάννη στήν ἔκδοση τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», γιά νά λάβετε γνώση καὶ νά ἐνημερώσετε καὶ τοὺς Ἱεροψάλτες.

Β'. ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Είσερχόμαστε στην ἐπισήμανση ειδικῶν θεμάτων τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν αὐτῆς τῆς ἐβδομάδος.

1. Ἀκολουθίες Νυμφίου

α'. Στό «Ἐπακοῦσαι σου Κύριος...» ποὺ ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστη ἀργῶς καὶ ἐμμελῶς -δηλαδὴ ὅπως ὁ Ἀπόστολος- ὁ Ἱερέας μὲ μῶβ ἢ μαῦρο ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο θυμιάζει μὲ τό «κατζίον» τὴν ἁγία Τράπεζα, τὶς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καὶ τὸν λαό. Προπορεύονται αὐτοῦ δύο παιδιὰ μὲ λαμπάδες, ποὺ πρέπει νὰ γνωρίζουν καλὰ τὴν διαδρομὴ ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν μέσα στὸν Ναό, ὥστε νὰ μὴν δημιουργεῖται σύγχυση. Ὁ Ἱερέας πρέπει νὰ τὰ διδάξει πῶς καὶ ποῦ θὰ σταθοῦν.

Τὸ θυμιάτισμα μὲ τό «κατζίον» θέλει τέχνη. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχετε, πρέπει νὰ ἐξασκηθεῖτε. Ὁ Ἱερέας κινεῖ ρυθμικὰ καὶ ἤρεμα τό «κατζίον» κάνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ὥστε νὰ ἀκούγεται ὁ ἥχος τῶν κωδωνίσκων χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖ.

β'. Τὸ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται ἡ λιτανεία τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου, ὡς ἐξῆς. Μόλις ὁ Ἱεροψάλτης ἀρχίσει νὰ ψάλλει τό «Ἰδού, ὁ Νυμφίος ἔρχεται...» ὁ Ἱερέας, φορώντας φαιλόνιο, ἀφοῦ προηγουμένως θυμιάσει τὴν ἱερὰ εἰκόνα ἢ ὁποία εὐρίσκεται στὴν ἁγία Τραπέζα, τὴν ἀναλαμβάνει στὰ χέρια του, τὴν ἐπιδεικνύει πρὸς τὸν λαό, καὶ προπορευομένων λαμπαδούχων, ἐξαπτερύγων καὶ τοῦ θυμιατοῦ, ἀρχίζει νὰ τὴν λιτανεύει κινούμενος ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς ἁγίας Τραπέζης, πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτή, κατευθύνεται πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἱεροῦ Βήματος καὶ ἐξερχόμενος διασχίζει λιτανευτικὰ καὶ ἀργὰ ὅλο τὸν ἱερὸ Ναὸ τὸ δεξιὸ καὶ ἀριστερὸ κλίτος. Πρὸς διευκόλυνση τῆς πορείας τῆς λιτανείας πρέπει νὰ διδάξετε εἴτε τὰ παιδιὰ εἴτε ἓνα Ἐκκλησιαστικὸ Ἐπίτροπο, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ προπορεύεται. Οἱ λοιποὶ Ἐφημέριοι ποὺ εἶναι παρόντες στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία, ἀκολουθοῦν τὴν λιτανεία φοροῦντες τὰ ἄμφια, ἀσκεπεῖς, κρατοῦντες ἀναμμένη λαμπάδα. Ὁ Ἱερέας μὲ τὴν εἰκόνα περιέρχεται τὸν Ναὸ καὶ ὅταν φθάσει στὸν Σολέα τὴν ἀποθέτει στὸ εὐπρεπισμένο δισκέλιο ποὺ ἔχει ἐν τῷ μεταξὺ τοποθετηθεῖ ἐκεῖ. Τὴν θυμιάζει, καὶ ἀφοῦ κάνει 3 μετάνοιες, τὴν προσκυνεῖ, καὶ ἀποχωρεῖ στὸ ἅγιο Βῆμα.

Τὸ προσκύνημα τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς θὰ γίνῃ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Ἐντεταλμένοι ἐνορίτες θὰ πρέπει νὰ φυλάσσουν τὶς εἰσόδους τοῦ Σολέα ἐμποδίζοντας τοὺς πιστοὺς νὰ δημιουργήσουν

ἀταξία καὶ ἀκαταστασία. Ὑποχρεούμαστε νὰ καταρτίσουμε τοὺς πιστοὺς νὰ ἀποκτήσουν λειτουργικὴ ἀγωγή καὶ «πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος»².

Οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ μάθουν, ὅτι προηγεῖται ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἡ κοινὴ προσευχή, ποὺ δὲν πρέπει νὰ ἐνοχλεῖται ἐξ οὐδενὸς καὶ ἔπεται ἡ προσκύνηση τῶν εἰκόνων.

Μετὰ τὴν ἱερὰ Ἀκολουθία, τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ στὴν οἰκεία θέση στὴν εἴσοδο τοῦ κυρίως Ναοῦ, ὥστε νὰ προσκυνοῦν οἱ πιστοὶ προσερχόμενοι στὶς ἱερές Ἀκολουθίες τὶς ἐπόμενες ἡμέρες, χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦν.

Στοὺς ἱεροὺς Ναοὺς ποὺ θὰ χοροστατήσουμε σὲ ἱερὰ Ἀκολουθία Νυμφίου, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα πρέπει νὰ εὐρίσκεται στὸν Σολέα γιὰ νὰ προσκυνήσουμε στό «Αἰνεῖτε...».

γ'. Τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὁρθρων καὶ τῶν Προηγιασμένων διαβάζεται ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη εὐκρινῶς καὶ μὲ ἔννοια. Ἀπαγορεύουμε τὴν ψαλτὴ ἀπόδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος, διαρκούσης τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Ψάλλονται τὸ 12ο Εὐαγγέλιο τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ, τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀποκαθηλώσεως τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ, γιὰ νὰ δοθεῖ ἀρκετὸς χρόνος στὴν Ἀποκαθήλωση τοῦ Ἑσταυρωμένου καὶ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὁ Ἱερέας ἀναγινώσκοντας μὲ κατάνυξη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο φέρει ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο. Ὁ Διάκονος, κατὰ μὲν τὶς ἱερές Ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου στέκεται δεξιὰ τοῦ Ἱερέα ποὺ ἀπαγγέλλει ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, κατὰ δὲ τὶς Προηγιασμένες ἀπαγγέλλει αὐτὸς τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο ἀπὸ τὸν Ἀμβωνα.

δ'. Στὴν Θ' ὥδῃ τοῦ Κανόνος ὁ Ἱερέας ἢ ὁ Διάκονος, θυμιάζει κανονικὰ μὲ τὸ σύννηθες θυμιατό.

ε'. Στό «Αἰνεῖτε...» τῶν Αἵνων, ὅπου χοροστατεῖ Ἀρχιερέας, κατέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερατικὸ θρόνο καὶ προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου ἢ ὁποία εὐρίσκεται στὸν Σολέα. Πρὸς τοῦτο ἐγκαίρως, καὶ ἐνῶ ψάλλεται τό «Πᾶσα πνοή...», ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ἅγιο Βῆμα ὁ Ἀρχιδιάκονος μὲ τρικέρι καὶ ὁ β' διάκονος μὲ δικέρι καὶ στέκονται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου. Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ ὅλοι οἱ συμμετέχοντες στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία Πρεσβύτεροι ποιήσαντες σχῆμα. Μόλις ὁ Πρωτοψάλτης τελειώσει τό «Πᾶσα πνοή ...» ἀρχίζει ὁ Λαμπαδάριος τό «Αἰνεῖτε...» σὲ ἀργὸ μέλος Ἰακώβου τοῦ Πρω-

2. Πρὸς Τιμόθεον Α' γ' 15.

τοψάλτου. Τότε ὁ Ἀρχιερέας κατέρχεται ἀργὰ ἀπὸ τὸν θρόνο καὶ προπορευομένων τῶν Διακόνων κατευθύνεται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου καὶ προσκυνεῖ αὐτὴν κάνοντας τρεῖς μετάνοιες. Τελειώνοντας τὴν προσκύνηση, λαμβάνει τὸ τρικέρι καὶ ἀρχίζει νὰ εὐλογεῖ τὸν λαό, τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου ψάλλοντος ἥπια τό «*Εἰς πολλὰ ἔτη*». Ἐπιστρέφει στὸν θρόνο σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὸ τέλος τοῦ «*Αἰνεῖτε...*». Τότε οἱ Ἱερεῖς ποιήσαντες σχῆμα, μεταβαίνουν πρὸ τῆς Εἰκόνας, κάνουν 3 μετάνοιες, προσκυνοῦν ἀνὰ δύο, κάνουν ἄλλες 3 μετάνοιες καὶ ἀφοῦ ἔρθουν πρὸ τοῦ θρόνου ποιοῦν σχῆμα καὶ ἀπέρχονται στὸ ἅγιο Βῆμα.

στ'. Τὰ τέσσερα τροπάρια τῶν Αἵνων, ψάλλονται ὅλα χωρὶς περικοπές, ὡς ὀρίζει τὸ «*Τυπικόν*» Ὅπου πρέπει νὰ ψαλοῦν δύο φορές, νὰ ψαλοῦν, ὡς προελέχθη.

ζ'. Τὸ κήρυγμα γίνεται συνήθως μετὰ τὰ «*Πληρωτικά*» καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ «*Ἀπόστιχα*». Εὐνόητον, ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγόλεπτο, σὲ τόνο ἥπιο, χωρὶς ρητορισμοὺς καὶ ἔντονες φωνές, ἐποικοδομητικό, ἐπίκαιρο καὶ κατανυκτικό. Χρειάζεται ἔμπνευση, βίωμα, θεολογικὴ κατάρτιση, προσευχὴ καὶ προετοιμασία.

2. Προηγιασμένες

Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Δευτέρας, Μεγάλης Τρίτης καὶ Μεγάλης Τετάρτης τελοῦνται Προηγιασμένες. Κατ' αὐτὰς καλὸ εἶναι νὰ προτρέψετε μὲ ἀνακοινώσεις νὰ κοινωνήσουν τὰ μικρὰ παιδιὰ, οἱ ἀσθενεῖς καὶ οἱ ἡλικιωμένοι. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ σχετικὴ ἐνημέρωση τῶν πιστῶν ἐγκαίρως.

3. Μεγάλη Τετάρτη

α'. Τὸ ἅγιο Εὐχέλαιο τελεῖται κανονικὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Τετάρτης τὴν ὠρισμένη ὥρα, ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερους Ἱερεῖς, ὅπου ὑπάρχουν.

β'. Ἡ ἱερὴ Ἀκολουθία τοῦ Νιπτῆρος τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Τετάρτης θὰ τελεσθεῖ κανονικά. Στό «*Ὅτε οἱ ἑνδοξοὶ Μαθηταί...*» λιτανεύεται ἡ εἰκόνα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀπαράλλακτα, ὅπως ἡ εἰκόνα τοῦ Νυμφίου τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἑσπέρας.

4. Μεγάλη Πέμπτη

α'. Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Πέμπτης τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ

Μεγάλου Βασιλείου με ἄμφια λαμπρά, ὄχι πένθιμα. Κατὰ προτίμηση κόκκινα. Στὶς Ἑνορίες μας τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες, κατὰ τὸ καθορισμένο πρόγραμμα.

Ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα αὕτη, ὅπως καὶ αὕτη τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, προσέρχονται ἄθροα οἱ πιστοὶ νὰ μεταλάβουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, πρέπει νὰ ἐντείνουμε τὴν μέριμνά μας, ὥστε νὰ κατηχήσουμε σωστὰ τοὺς πιστοὺς μας νὰ γνωρίσουν τὴν οὐσία τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ καὶ νὰ συμμετέχουν σὲ αὐτό «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης».

β'. Ἡ θεία Λειτουργία τελεῖται συνημμένως στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἡ εἴσοδος γίνεται μετὰ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο.

γ'. Τὸ ἐκτενὲς εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα διαβάζεται.

δ'. Ὅσοι Ἐφημέριοι θὰ ἐτοιμάσουν Ἅγιο Ἄρτο, γιὰ νὰ κρατηθεῖ στὸ Ἀρτοφόριο, πρέπει νὰ προσέξουν, ὥστε νὰ ὁλοκληρωθεῖ τὸ ἔργο τους με εὐλάβεια. Γιὰ τὸν τρόπο ἀφυγράνσεως ἢ τοι ἐψώσεως τοῦ Ἁγίου Ἄρτου ἔχουμε δώσει σχετικὲς ὁδηγίες.

ε'. Στὴν Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὰ «Ἀντίφωνα» ψάλλονται σὲ γοργὸ ρυθμό, εἰρμολογικό. Τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα διαβάζονται ὅλα ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη, πλὴν τοῦ τελευταίου ποὺ ψάλλεται. Μετὰ ἀπὸ κάθε Εὐαγγέλιο ὁ Ἱεροψάλτης λέγει· «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ Σου Κύριε, δόξα σοι». Μόνο μετὰ τὸ 12ο λέγει· «Δόξα Σοι Κύριε, δόξα Σοι».

στ'. Ἡ ἔξοδος τοῦ Ἑσταυρωμένου γίνεται ὡς ἑξῆς·

Ὁ προεξάρχων τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας Ἱερέας προετοιμάζει τὸν Ἑσταυρωμένο γιὰ τὴν λιτανεία ποὺ ἔχει μετακινηθεῖ προηγουμένως ἀπὸ τὴν μόνιμη θέση του, ἔχει ξεσκονισθεῖ καλὰ καὶ ἔχει τοποθετηθεῖ ὀρθίος στὸν τοῖχο μέσα στὸ ἱερὸ Βῆμα. Ὁ Ἱερέας, φέροντας ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο, λαμβάνει τὸν Σταυρὸ μετὰ τὸ ε' Εὐαγγέλιο στὸ ιε' «Ἀντίφωνο» καὶ τὸν τοποθετεῖ μπροστὰ στὴν ἁγία Τραπεζα μετὰ μέτωπο πρὸς τὸν λαό. Καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ψάλλουν τὰ τροπάρια τοῦ οἰκείου «Ἀντιφώνου», ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Σταυρό, ποὺ στηρίζεται στὴν ἁγία Τράπεζα ἢ ὑποβαστάζεται ἀπὸ ἕτερο Συνεφημέριό του. Μετὰ τὸ θυμίαμα κάνει 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο. Ὅταν οἱ Ἱεροψάλτες τελειώσουν καὶ τὸ τελευταῖο τροπάριο τοῦ «Ἀντιφώνου» καὶ ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη σιγή, ὁ Ἱερέας ἀφήνει λίγα δευτερόλεπτα σιωπῆς νὰ περάσουν καὶ ἀρχίζει σιγά-σιγά νὰ ἀπαγγέλλει τὸν α' στίχο τοῦ τροπαρίου «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου...» τρεῖς φορές κρατώντας χρονικὴ ἀπόσταση τῆς μιᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καλὸ εἶναι νὰ συγχρονισθεῖ τὴν ὥρα αὕτη καὶ ἡ κρούση τῆς καμπάνας, ὥστε νὰ κτυπᾷ πένθιμα στὴν διάρκεια τῶν διακοπῶν τῆς φωνῆς

τοῦ Ἱερέως καὶ σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς λιτανείας τοῦ Ἑσταυρωμένου μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Λέγοντας ὁ Ἱερέας γιὰ τρίτη φορὰ τὰ «*Σήμερον κρεμᾶται...*» σηκώνει τὸν Σταυρό, στρέφεται πρὸς τὸν λαό καὶ τὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν λιτανεύει, πηγαίνοντας δεξιὰ καὶ γύρω-γύρω ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἁγίου Βήματος. Ἀπαγγέλλει ἀργά-ἀργά καὶ μὲ διακοπές, ὑπολογίζοντας νὰ ὁλοκληρώσει τὴν ἀπαγγελία, ὅταν θὰ ἔχει διασχίσει ὅλο τὸν Ναὸ καὶ θὰ ἔχει φθάσει στὸν Σολέα. Προηγοῦνται τοῦ Ἱερέως λαμπαδοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὸ θυμιατό. Ὅταν φθάσουν στὸν Σολέα, τοποθετεῖ τὸν Σταυρὸ στὴν ἐτοιμασμένη θέση καὶ καθὼς οἱ Ἱεροφάλτες ἐπαναλαμβάνουν ψαλτὰ τὸ «*Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου ...*» θυμιάζει. Στό «*Προσκυνοῦμέν Σου τὰ Πάθη Χριστέ*» ὁ Ἱερέας κάνει σεμνοπρεπῶς 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο καὶ ἀποχωρεῖ μέσα στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ'. Ἡ προβλεπομένη δισκοφορία διεξάγεται μετὰ τὸ τέταρτο Εὐαγγέλιο.

η'. Ἡ προσκύνηση τοῦ Ἑσταυρωμένου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς νὰ γίνεῖ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Πρὸς τοῦτο θὰ ἐπαναληφθεῖ καὶ ἐδῶ ὅ,τι προελέχθη γιὰ τὴν προσκύνηση τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου. Δηλαδή ἐντεταλμένοι ἐνορίτες θὰ κρατοῦν τὶς θύρες τοῦ Σολέα κλειστὲς καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέπουν τὴν εἴσοδο σ' αὐτὸν γιὰ προσκύνηση. Ἔτσι θὰ ὑπάρξει τάξη καὶ ἡσυχία.

θ'. Τὸ στόλισμα τοῦ Ἐπιταφίου πρέπει νὰ γίνεῖ ἀπὸ εὐσεβεῖς γυναῖκες τῆς Ἑνορίας.

Ἀποφύγετε τὶς δαπάνες γιὰ ἐξεζητημένους δαπανηροὺς στολισμούς. Οἱ συνθήκες τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως δὲν ἐπιτρέπουν προκλητικὲς σπατάλες.

5. Μεγάλη Παρασκευὴ

α'. Ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων καὶ Βασιλικῶν Ὡρῶν ἀρχίζει στὶς 8.00 π. μ. Κάθε Ὡρα διαρκεῖ 0.30'. Οἱ Μεγάλες Ὡρες θὰ τελειώσουν στὶς 10.00 π. μ. Ταυτόχρονα θὰ ἀρχίσει ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἢ τῆς Ἀποκαθλώσεως. Ὁ Ἑσπερινὸς διαρκεῖ δύο ὥρες καὶ θὰ τελειώσει στὶς 12 μ. Κατὰ τὸν Μέγα Ἑσπερινὸ ἡ ἁγία Τράπεζα καὶ οἱ Ἱερεῖς φοροῦν ἄμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πενθεῖ πλέον. Ὁ Κύριος, μετὰ τὸ «*Τετέλεσται*», εἶναι πλέον Νικητής. Εἶναι ὁ «*Βασιλεὺς τῆς δόξης*».

β'. Τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ εἴθισται κατὰ τὴν Ἀποκαθήλωση, ἡ ὁμιλία νὰ ἐκφωνεῖται εὐθὺς μετὰ τὰ παλαιοδιαθηκικὰ ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ πρὸ τοῦ Ἀποστόλου. Πρόκειται γιὰ ὁμιλία, ἡ ὁποία ἐνέχει μὲν ἀρκετὸ συναισθηματικὸ στοιχεῖο, ὅμως προσφέρει καὶ στερεὰ διδασχὴ στοὺς ἀκούοντες. Τὸ κήρυγμα λοιπὸν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πέραν τοῦ λυρισμοῦ, ἀπαιτεῖ συγ-

κεκριμένες θέσεις, καὶ μικρὴ διάρκεια. Φροντίστε ὅσοι προτίθεσθε νὰ μιλήσετε, νὰ προετοιμασθεῖτε καλά.

γ'. Ἡ δυσκοφορία στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία τῆς Ἀποκαθλώσεως διεξάγεται λεγομένων τῆς Ἐκτενοῦς καὶ τῶν Πληρωτικῶν. Ὁ Ἱερέας κάνει τὴν σχετικὴ ἀνακοίνωση καὶ οἱ ἐντεταλμένοι συνεργάτες εἶναι ἔτοιμοι, χωρὶς καθυστέρηση, νὰ ὁλοκληρώσουν τὸ ἔργο τους πρὸ τῆς λιτανείας τοῦ Ἐπιταφίου.

δ'. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου τὸ ἑσπέρας τελεῖται στοὺς Ναοὺς μὲ τὰ φῶτα ὅλα ἀναμμένα καὶ ἅμφια λαμπρά. Ὁ Ἱερέας καὶ ὁ Διάκονος ἐνδύονται στὸν Κανόνα ἅπασα τὴν ἱερατικὴ στολή. Ὅταν ψάλλονται τὰ Ἐγκώμια, ὁ Ἱερέας εὐρίσκεται πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου. Στὴν ἀρχὴ κάθε στάσεως, ὁ Ἀρχιερέας ἢ ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Ἐπιτάφιο καὶ τοὺς πιστούς, καὶ στό «Ἐρραναν τὸν Τάφον» ραντίζει τὸν Ἐπιτάφιο μὲ ἀρώματα καὶ ἄνθη καὶ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαζομένους, περιερχόμενος τὸν ἱερὸ Ναό.

ε'. Γιὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου νὰ ἐνημερώσετε ἐγκαίρως τὴν Ἀστυνομία γιὰ τὸ δρομολόγιο ποὺ θὰ ἀκολουθήσετε, ὥστε νὰ λάβει τὰ ἀπαραίτητα μέτρα τάξεως καὶ κυκλοφορίας τῶν ὀχημάτων.

στ'. Μετὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τὴν ἐναπόθεση του στὴν ἁγία Τραπεζα, τοποθετεῖται στὸ Κουβούκλιο τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, ὥστε αὐτὸ νὰ προσκυνεῖ ὁ λαός, ποὺ συνεχίζει νὰ προσέρχεται γιὰ προσκύνηση τοῦ Ἐπιταφίου.

6. Μέγα Σάββατο

α'. Κατ' αὐτὸ ἐπίσης τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες στὶς Ἑνορίες μας γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν, ὅπως καὶ τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ κατὰ τὸ ἰσχύον Πρόγραμμα.

β'. Κατὰ τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός» κρούονται χαρμόсуна οἱ κώδωνες τοῦ Ναοῦ καὶ σκορπίζονται κατὰ τὴν τάξη τὰ βαῖα.

ΠΑΣΑ ΑΛΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΣΜΟ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΕΣ.

7. Τελετή, Ὁρθρος καὶ θεία Λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως

α'. Στὶς 11 μ.μ. θὰ κρούσουν οἱ κώδωνες τῶν ἱερῶν Ναῶν χαρμόсуна καὶ ὁ Ἱερέας θὰ ἐκφωνήσῃ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ μὲ τὰ φῶτα σβησμένα. Στὶς 11.30' μ. μ. ἀρχίζουν οἱ Ἱεροψάλτες νὰ ψάλλουν μέσα στὸ Ἱερό τό «Ἰδού σκοτία καὶ πρωῒ...». Στὶς 11.40

μ. μ. ὁ Ἱερέας θὰ ψάλλει τό «Δεῦτε λάβετε φῶς...» ποὺ ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ Χοροὶ τῶν Ἱεροψαλτῶν. Ὁ Ἱερέας ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης προσφέρει μὲ τὴν λαμπάδα τοῦ τὸ φῶς στοὺς πιστοὺς γιὰ νὰ ανάψουν τὶς δικές τους. Τὸ ἅγιο φῶς ὁ Ἱερέας τὸ λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἀκοίμητη κανδήλα ποὺ καίει πίσω ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα. Στὰ 20 λεπτὰ ποὺ μεσολαβοῦν μέχρι τῆς 12ης μεσονυκτίου, ὁ Ἱερέας ἐπὶ κεφαλῆς πομπῆς κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐξέδρα, ποὺ εἶναι στημένη στό προαύλιο τοῦ Ναοῦ. Προπορεύονται λαμπαδοῦχοι, ἐξαπτέρυγα, τὸ λάβαρο καὶ ἡ εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, κ.λπ. Στὴν ἐξέδρα διαβάζεται τὸ προβλεπόμενο Εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα, ποὺ εἶναι τὸ Δεύτερο Ἑωθινὸ καὶ τὸ Ἀναστάσιμο μήνυμά μας καὶ στὶς 12 ἀκριβῶς ὁ Ἱερέας ἀπαγγέλλει τό «Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ...» καὶ ψάλλει τό «Χριστὸς Ἀνέστη...».

β'. Ὁ δίσκος περιάγεται ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τῆς Ἑνορίας ἐγκαίρως, κατὰ τὴν ἡ' καὶ θ' ὥδῃ τοῦ Κανόνος, πρὸ τοῦ «Ἴδου σκοτία καὶ πρωΐ...»

γ'. Ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ νὰ ὑποδείξετε στοὺς πιστοὺς νὰ παραμείνουν στὴν ἀναστάσιμη θεία Λειτουργία.

δ'. Συνεννοηθεῖτε μὲ τοὺς Ἱεροψάλτες σας γιὰ τὴν τήρηση τῶν κατωτέρω·

12 Μεσονυκτίου· Ἀκολουθία Ἀνάστασεως.

12-12.45' πρωϊνῇ· Ὁ Ὅρθρος. Ὁ Κανόνας ἀρχίζει νὰ ψάλλεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐξέδρα καὶ καθὼς ἡ πομπὴ ἐπιστρέφει στὸν Ἱερὸ Ναό.

12.45 - 2.00 πρωϊνῇ· Ἡ Θεία Λειτουργία.

ε'. Τὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θὰ ἀναγνώσετε στὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς θείας Λειτουργίας.

8. Ἡ Ἀγάπη

Τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα στὶς 10.00 π. μ. θὰ τελεσθεῖ στὸν Μητροπολιτικὸ ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης. Θὰ συμμετάσχετε ὅλοι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀφίχθετε μέχρι τὶς 9.30 π. μ. στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ γιὰ νὰ ἐνδυθεῖτε.

Στοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης θὰ γίνῃ τὸ ἀπόγευμα τὴν ὠρισμένη ὥρα.

9. Τὸ Πασχαλινὸ Μήνυμά μας

Συνημμένως ἀποστέλλουμε καὶ τὸ Πασχάλιο Μήνυμα γιὰ νὰ τὸ ἀναγνώσετε στὴν τελετὴ τῆς ἀναστάσεως ἀπὸ τὴν ἐξέδρα.

Πατέρες καὶ Ἀδελφοί

Τὸ Πάσχα εἶναι ἡ πανήγυρις τῆς Ἐκκλησίας. «Πάσχα τῶν πιστῶν» ψάλλουμε. Οἱ πιστοὶ ἐορτάζουν τὴν Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν νίκη Του ἐπὶ τῆς ἁμαρτίας, τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου καὶ τῶν ἀντιθέων δυνάμεων.

Αὕτῃ τὴν νίκη ἐορτάζουν οἱ πιστοὶ διαρκῶς κάθε Κυριακὴ γιὰ νὰ προγεύονται τὴν ἀτελεύτητη ἐορτὴ τῆς αἰώνιας δόξας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ αἰώνιο Πάσχα.

Ὅποιος θέλγεται καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ συμμετάσχει σ' αὐτὴ τὴν πανήγυρι τῶν πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς³, ἀπαραιτήτως πρέπει κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς λόγους νὰ γίνει κοινωνὸς καὶ τῶν παθημάτων Του⁴.

Σὲ σὰς προσωπικῶς καὶ στὶς οἰκογένειές σας εὐχομαι νὰ ἔχετε τὴν εὐλογία, τὴν εἰρήνη καὶ τὴν χαρὰ τοῦ ἀναστάντος Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καλὴ Ἀνάστασι καὶ Χρόνια Πολλά.

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Γεώργιος, Βύρωνος καὶ Γμηττοῦ Δανιήλ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Γμηττοῦ Δανιήλ.

3. Πρὸς Ἑβραίους ιβ' 23.

4. Πέτρου Α' ε' 1.